Qajeelfamoota Buâ€™uuraa Asmaaâ€™a wa Sifaata-Kutaa 3

Description

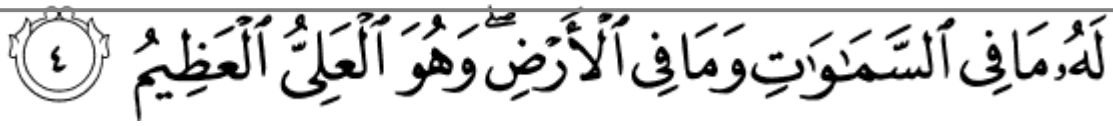
Qajeelfama Buâ€™uuraa 2ffaa-Maqaaleen sifaata of keessaa qabu
Aqiidaa Ahlu Sunnah wal jamaâ€™aa keessatti dhimmoota mirkanaaâ€™an keessaa tokko maqaaleen Rabbii gaggaariin sifaata of keessatti hammachuudha. Maqaaleen hundi amaloota Rabbii of keessaa qabu. Akkuma beekamu amala jechuun wanta wanti tokko ittiin ibsamuudha. Fakkeenyaaf, namni tokko beekumsa yoo qabaate hayyuu ykn beekaa jennaan. Asitti hayyuun maqaadha. Namni kuni beekumsa qabaachun amala isaati. Ammas, nama rahmata namaaf godhu yoo nu qunname, inni nama rahmataati jenna. Rahmata qabaachun isaa kuni amala isaati.

Maqaaleen Rabbi (Subhaanahu wa taâ€™aalaa) aâ€™aalama (agarsiistu) qofa osoo hin taâ€™in hiika fi amala of dandaâ€™e of keessaa qabu. Aâ€™alaama yommuu jennu maqaa dhuunfaa gara wanta tokko agarsiisudha. Maqaaleen Rabbii aâ€™alaamas sifaatas. Maqaaleen Rabbii aâ€™alaama yommuu jennu maqaaleen Isaa hundi gara Rabbii Tokkichaa akeeku. Fakkeenyaaf, Al-Hayy, Ar-Rahmaan, Al-Aliim, Al-Khaaliq, Al-Ghafuur, As-Salaam, As-Samiiâ€™u fi kan biroo gara Rabbii tokkicha akeeku. Hundi isaanitu maqaalee Isaati. Maqaaleen Rabbii sifaata yommuu jennu immoo maqaaleen Isaa hundi amaloota fi hiika mataa isaanii qabu. Fakkeenyaf, hiikni Al-Hayy fi Al-Aliim tokkoo miti. Al-Hayy-Jiraataa yommuu taâ€™uu, Al-Aliim immoo Beekaadha. Al-Hayy sifata (amala) jireenyaa of keessaa qaba. Al-Aliim amala beekumsaa of keessaa qaba.

Maqaaleen Rabbii aâ€™alaama fi sifaataa kan jenneef Qurâ€™aanni waan agarsiisuufi:
ï´¾ÙˆÙŽÙ‡Ù•Ùˆ Ù±Ù„Û¡Ø°ÙŽÙ•Ù•Ùˆ Ù±Ù„Ø±ÙŽÙ‘ØÙ•Ù•Ù ï´¿
â€œ**Inni Araaramaa, Rahmata godhaadha.**â€• Suuratu Al-Ahqaaf 46:8

ï´¾ÙˆÙŽØ±ÙŽØ¨Ù•Ù‘Ùƒ Ù±Ù„Û¡Ø°ÙŽÙ•Ù•Ùˆ Ø°Ù•Ùˆ Ù±Ù„Ø±ÙŽÙ‘ØÙ¡Ù ÙŽØ©Ù•Û– ï´¿
â€œGooftaan keetis akkaan araaramaa, abbaa rahmataati.â€• Suuratu Al-Kahf 18:58

Aayan lammataa Ar-Rahiim kan rahmataan ibsamu akka taâ€™e agarsiisti. Akka lugaatittiis yoo deemne, maqaan amala of keessaa qaba. Akka lugaatti, Kuni Beekaadha hin jedhamu beekumsa kan qabu yoo taâ€™e malee. Ammas, kuni dhagahaadha hin jedhamu dhageetti kan qabu yoo taâ€™e malee. Argaadha hin jedhamu argitu kan qabu yoo taâ€™e malee[1]. Namni jaamaan â€œargaadhaa (inni ni arga)â€• ni jedhamaa? Kanaafu, maqaaleen Rabbii hundi amaloota of keessaa qabu.[2] Rabbiin beekumsa waan qabuuf Beekaa (Al-Aliim) jechuun of waame. Uumamtootaf rahmata waan godhuuf Ar-Rahiim dha. Waan namootaaf araaramuuf Al-Ghafuur (Araaramaa) dha. Waan hundaa irratti dandeetti waan qabuuf Al-Qadiir (Dandaâ€™aa) dha. Waan hundaa waan uumuuf Inni Khaaliqa. Wantoota hundaa waan arguuf Al-Basiir (Argaa) dha. Sagalee hundaa waan dhagahuuf As-Samiiâ€™u (Dhagahaa) dha. Arshii ol oltaâ€™iinsa Isaaf maluu waan oltaâ€™ee fi sifaanni Isaa hundii guutuu fi olâ€™aanoo waan taâ€™aniif Inni Al-Aliyyu (Oltaâ€™aa) dha. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

â€œWanti samiwwan keessaa fi wanti dachii keessa jiru hundi kan Isaati. Inni Oltaâ€™aa, Guddaadha (Al-Aliyyu-l-Aziim)â€• Suuratu As-shuuraa 42:4

Qajeelfama Buâ€™uuraa 3ffaa-Asmaaâ€™a wa sifaata Tawqiifiiyyah

Kana jechuun maqaalee fi sifaanni Rabbii hundi Qurâ€™aana fi hadiisa sahiih taâ€™an irratti kan dhaabbatanii fi hundaaâ€™aniidha. Maqaalee fi sifaata Isaa ilaalchise wanta Qurâ€™aanaa fi hadiisa keessatti dhufe qofa irratti dhaabbachuun dirqama. Itti dabaluunis, irraa hirâ€™isuunis hin taâ€™u. Imaamu Ahmad akkana jedha: â€œEenyullee Rabbiin ibsuu hin dandaâ€™u wanta Inni ittiin of ibsee ykn Ergamaan Isaa ittiin Isa ibse malee. Qurâ€™aanaa fi hadiisni irra hin darbaman.â€•

Kana jechuun Rabbiin kan itti ibsan (wassafan) sifaata Inni ittiin of ibseen ykn ergamaan Isaa ittiin Isa ibsee qofaani. Sifaanni kunniin Qurâ€™aanaa fi hadiisa keessatti dhufanii jiru. Qurâ€™aanaa fi hadiisan ala bahuun hin dandaâ€™amu. Sababni isaas, sammuun namaa maqaalee fi sifaata Rabbiif malu hunda bira gahee hubachuu hin dandaâ€™u. Rabbiin waan akkana jedheef wanta Qurâ€™aanaa fi hadiisa keessatti dhufe irratti dhaabbachuun dirqama:

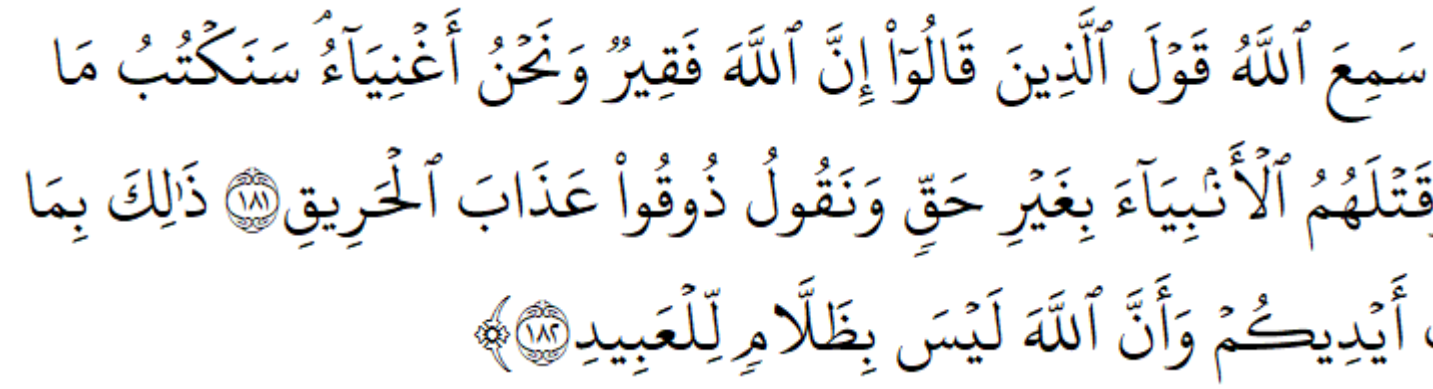
â€œ**Waan beekumsaa isaa hin qabnees hin hordofin. Dhugumatti, dhageettin, argituu fi qalbiin, kuni hundinuu isa irraa gaafatamaa taâ€™eera**.â€• Suuratu Al-Israa 17:36

â€œ**Waan beekumsaa isaa hin qabnees hin hordofin.**â€• Kana jechuun wanta hin beeknee fi si hin galchine hin hordofin, duuka hin buâ€™in. Kana irra, wanta dubbattuu fi hojjattu hunda mirkaneeffadhu. Wanti dubbattuu fi hojjattu hundi osoo sirratti hin qabamin ykn siif hin qabamiin akkanumatti waan badu sitti hin fakkaatin. â€œ**Dhugumatti, dhageettin, argituu fi qalbiin, kuni hundinuu isa irraa gaafatamaa taâ€™eera.â€•** Kana jechuun dhageettin, argituu fi qalbiin wanta hojjataniif tokkoon tokkoon ni gaafatamu. Qalbiin wanta itti yaadde fi itti amante irraa ni gaafatamti, dhageettin wanta dhagahee irraa, argituun wanta argitee irraa ni gaafatamu[3].

Mushrikni (namni Rabbiin waliin waan biraa gabbaruu (waaqefatu)) yaada haqaa fi sirrii taâ€™uu isaa hin beekne hordofa. Wanti inni Rabbiin alatti gabbaruu faayda isaaf fiduu ykn miidhaa isarraa deebisuu isaa hin beeku. Calâ€™iseetumaan, abbooti ykn maatii isaa akkeessa. Haala kanaan wanta beekumsa itti hin qabne hordofa.[4]

Haaluma kanaan, namni maqaalee fi sifaata Rabbiin ittiin of hin waamne fi hin ibsineen Isa waamu fi ibsu, wanta beekumsa itti hin qabne hordofaa jira. Akkasumas, namni maqaalee fi sifaata Rabbiin ittiin of

waamee fi ibse, â€œLakki, kuni Rabbiif hin maluâ€• jechuun maqaalee fi sifaata Qurâ€™aana fi hadiisa keessatti mirkanaaâ€™an hin fudhanne, wanta beekumsa irratti hin qabne hordofaa jira. Kanaafu, wanta amaneef, wanta dubbatee fi hojjateef ni gaafatama. Kanaafi, Yahuudonni amaloota hanquun yommuu Rabbii guddaa ibsan, abaarsi fi adabbiin cimaan isaaniif taâ€™e.

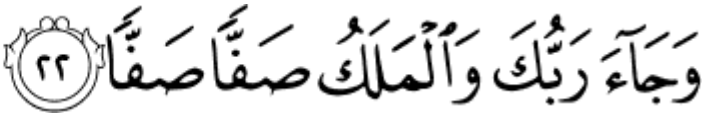
â€œDhugumatti Rabbiin jecha warra, â€œRabbiin hiyyeessa, nuti dureeyyidha.â€• jedhanii dhagahee jira. Waan isaan jedhanii fi ajjeechaa isaan Nabiyyoota irratti haqaan ala raawwatan ni barreessina. â€œAdabbii [ibidda] gubaas dhandhamaaâ€• isaaniin jenna. Suni sababa waan harki keessan dabarfatee fi Rabbiinis gabroota kan hin miine taâ€™uu isaatiini.â€• Suuratu Aali-Imraan 3:181-182

â€œSuni sababa waan harki keessan dabarfatee fi Rabbiinis gabroota kan hin miine taâ€™uu isaatiini.â€• Kana jechuun azaaba (adabbii) cimaan isinitti buâ€™e suni sababa isin addunyaa keessatti wanta badaa hojjattanii fi dubbattaniifi. Ammas, sababa Rabbiin gabroota Isaa kan hin miine taâ€™eefi. Rabbiin gonkuma isin hin miine. Garuu sababa waan badaa dubbattanii fi hojjattaniif adabbii ibiddaa garmalee nama gubuu kana dhandhamtu. Wanti garmaleen badaan isin dubbattan, Rabbiin irratti jecha fokkuu dubbachudha. Wanti badaan isin hojjattan, nabiyyoota haqa malee ajjeesudha.

Kanaafu, Rabbiin kan waamanii fi ibsan maqaalee fi sifaata Qurâ€™aana fi hadiisa keessatti dhufaniini. Qurâ€™aanaa fi hadiisan ala bahuun wanta hin taane Isa irratti dubbachuun yakka guddaa adabbi cimaatti nama geessudha.

Qajeelfama Buâ€™uuraa 4ffaa: Sifaanni asmaaâ€™a (maqaalee) caalaa balâ€™aadha

Sifaanni (amaloonni) Rabbii maqaalee Isaa caalaa balâ€™aadha. Sababni isaas, sifaata Isaa keessaa kan hojii Rabbiitiin wal qabatantu jiru. Akkuma dubbii Isaa hojiin Isaas daangaa fi dhuma hin qabu. Maqaaleen Isaa hundi sifaata (amaloota) kan of keessaa qabaniidha. Garuu sifaanni hundi maqaa Rabbii taâ€™uu hin dandaâ€™an. Kana jechuun sifaata ykn hojii Isaa hunda irraa maqaan Rabbii hin baafamu. Fakkeenyaf, Rabbiin kaafirota fi faasiqota irratti ni dallana. Dallansun sifata Isaati. Asitti maqaan â€œdallansu (ghadaba)â€• irraa baafamuun, Rabbiin Ghadbaan (Dallanaa) dha hin jedhamu[5]. Ammas, sifaata Rabbii keessaa dhufaati, qabuu fi kan birooti. Akkuma Rabbiin Qurâ€™aana keessatti jedhe:

â€œ[Yeroo] Gooftaan kee dhufee fi malaykoonnis hiriira hiriiranâ€• Suuratu Al-Fajr 89:22

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa uumamtoota jidduutti murteessuf Guyyaa Qiyaamaa ni dhufa.

ï´¾ï»¿Ù ƒÙŽØ¯ÙŽØ£Ù'Ø¨Ù• Ø¢Ù„Ù• Ù•Ù•Ø±Ù'Ø¹ÙŽÙˆÙ'Ù†ÙŽ ÙˆÙŽØ§Ù„ÙŽÙ‘Ø°Ù•ÙŠÙ†ÙŽ Ù Ù •Ù†Ù' Ù,ÙŽØ¨Ù'Ù„Ù•Ù‡Ù•Ù' Ûš Ù ƒÙŽØ°ÙŽÙ‘Ø¨Ù•Ù^Ø§ Ø¨Ù•Ø¢ÙŠÙŽØ§ØªÙ•Ù†ÙŽØ§ Ù• ÙŽØ£ÙŽØ®ÙŽØ°ÙŽÙ‡Ù•Ù Ù• Ø§Ù„Ù„Ù‘ÙŽÙ‘Ù‡Ù• Ø¨Ù•Ø°Ù•Ù†Ù•Ù‡Ù•Ù' Ù— ÙˆÙŽØ§Ù„Ù„Ù‘ÙŽÙ‘Ù‡Ù• Ø´ÙŽØ¯Ù•ÙŠØ¯Ù• Ø§Ù'Ø¹Ù•Ù‚Ù•Ø§Ø¨Ù• ï´¿

â€œ[Aadaan isaanii] akka aadaa namoota Firaâ€™awnaa fi warra isaan dura turaniiti. Keeyyattoota Keenya ni kijibsiisan, Rabbiinis badii isaanitiin isaan qabe. Rabbiinis abbaa adabbii cimaati.â€• Suuratu Aali-Imraan 3:11

Sifaata kanniin akkuma Qurâ€™aana keessatti dhufanitti Rabbiin ittiin wassafna (ibsinaa) malee maqaa gochuun ittiin Isa hin waamnu. Akkana jechuu hin dandeenyu: maqaa Rabbii keessaa, Al-Jaaâ€™i (Dhufaa), Al-Aakhiz (Qabaa) fi kkf[6].

Kitaabban wabii

[1] Taâ€™aliiq alaa Al-Qawaaâ€™idul Muslaa- â€“ fuula 25
[2] Sifaatu ilaahiyyati -fuula 17
[3] Tafsiiru Qurxubii-13/80, Tafsiiru Saâ€™diyy-532
[4] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabbur 9/619, Abdurahmaan Hasan Habanka
[5] Taâ€™aliiq alaa Al-Qawaaâ€™idul Muslaa- fuula 41
[6] Madda olii-66-67

Date Created
July 16, 2019
Author
admin